

د ماینونو او ناچاوده توکو په خطرونو د پوهاوی پروگرام

د ټولني په کچه د تطبیق په خاطر د بنوونکو او
ترینرانولپاره د ماینونو او ناچاوده توکو په خطرونو د
پوهاوی لارښود

د ماینونو په خطرونو د پوهاوی د پیاوړتیا (Mine/ERW RE)

اوکتوبر ۲۰۱۶

صفحه	د مطالبو فهرست
3	1. موخه
3	2. سرېزه
3	3. د ماینونو او ناچاوده توکو د موجودیت منفی اغیزې
4	4. د ماینونو او ناچاوده توکو پیژندل
6	5. د خطر نښې او خطرناکه سیمې
8	6. زیان لرونکي فعالیتونه او سلوک
9	7. د ماین، ناچاوده توکو او مشکوکوشیانوسره د مخامخ کېدو په صورت کې څه باید وشي
10	8. د ماین د پېښې د قرباني شوي کس سره د مخامخ کېدو په صورت کې څه باید وشي
11	9. د فعالیتونو او پیغامونو د تکرار کارتونه
12	10. ارزونه (ارزیابی)

د بنوونکو د پام وړ:

ددغه لارښود د تطبیق لپاره یوازې ۶۰ دقیقې وخت لری تاسو کولای شئ په همدې کم وخت کی ټول موضوعات تر بحث لاندی ونیسئ. او خپل ځان، اړونده مرستندویه موسسه اود پروگرام موخه په لنډه توگه گډون کونکو ته ور وپیژنئ. تاسو کولای شئ دگډون کونکو د وخت او ستونزو په نظر کی نیولو سره وخت کم او یا ئی زیات کړئ. کوبښښ وکړئ تر څو واقعی دسیمې تیری شوی کیسې چی تا سو یی راپور ورکړی گډون کونکو ته بیان کړئ!

د پروگرام موخه:

وخت: ۲ دقیقې

د ماینونو او ناچاوده توکو د خطرونو په اړوند د ماشومانو ، ځوانانو، نارینه وو او ښځو د پوهی د کچې لوړول ، ترڅو ځانونه د هغو فعالیتونو څخه وژغوري چی ژوند یی د خطر سره مخامخ کوي. تر څو په دې توگه د ماینونو او ناچاوده توکو په پېښو کی کمی راوستل شی.

سرېزه:

وخت: ۲ دقیقې

څرنگه چی تاسی پوهیږئ ماینونه او ناچاوده توکي د انسان پټ او ښکاره دښمنان دي او په ټولنه کی د زرهاوو ماشومانو ، ځوانانو ښځو او لویانو د ټپی کیدو او وژنی لامل گرځي. برسیره پر دی ماینونه او ناچاوده توکي د ټولنی د بیا جوړیدو د بهیر په مخ کی خنډونه منځ ته راوړي او له کبله یی وگړي نشي کولای کښت، کرونده او د خپلو هستوگنځایونو بیا جوړنی ته په ارامه روحیه ادامه ورکړي. تاسی پوهیږئ چی د ټولنی زیات شمیر وگړي د ماینونو له کبله ژوبل او مړه کیږي او اکثره د ماشومانو د ټپی کیدو او وژلو سبب کیږی. د ماین د خطرونو د خبرتیا په پروگرام کی ونډه اخیستنه او په دی پروگرام کی د برخی اخیستو لپاره د نورو خلکو هڅول ستاسی مسؤلیت دي، ترڅو تاسی د خپل ځان کورنی او ټولنی لپاره د خدمت جوگه شی . ځکه په حدیث شریف کی مونږ ته لارښوونه شوی چی وائی (بهتر د خلکو هغه څوک دي چی خلکو ته ئی گټه ورسپیږي.) تاسو کولای شئ د یوه پیغام په رسولو سره د خدای جل جلاله په مرسته نور خلک د ځانی او مالی زیانونو څخه وژغورئ.

لوستونه (درسونه):

لمړی لوست:

موضوع: د ماینونو او ناچاوده توکو منفی اغیزې یا تاثیرت
موخه: گډون کونکي به د ماینونو اود جگړې څخه را پاتی چاودیدونکو توکو په ناوړه تاثیراتو یا اغیزو وپوهیږي
وخت: ۷ دقیقې
میتود: پوښتنی او ځوابونه، محلي مثالونه او لکچر
د لوست توکي: د موضوع اړوند د فعالیت کارتونه

پراونه:

۱. موضوع زده کونکو ته وروپیژنئ.

۲. د گډون کونکو څخه لاندې پوښتنې وکړئ.

- له گډون کونکو څخه پوښتنه وکړئ چې ماینونه او ناچاوده توکي پرخلکو او ټولنه څرنگه ناوړه اغيزي لرلي شي؟
- د ماینونو او ناچاوده توکو اقتصادي زیانونه او اغيزي څه دي؟
- آیا ماینونه او ناچاوده توکي پر کرهڼه او مالدارۍ هم ناوړه اغيزي لري؟

۳. د هری پوښتنې څخه وروسته هغوی ته وخت ورکړئ ترڅو سوچ وکړي او سم ځواب ووايي. د هغوی سره مرسته وکړئ او د سم ځواب د لاسته راوړلو څخه ځان ډاډه کړئ.

۴. د محل په کچه گډونکوونکوته د ماینونو او جگړې څخه را پاته ناچاوده توکو د اوبستوزیانونو او اغيزو بیلگې وړاندې کړئ.

۵. نتیجه گیری وکړئ ، که چیرې کومه موضوع نه وي حل شوي هغه حل کړئ .

پر لاندې عمومي پیغامونو او مطالبو رڼا واچوئ:

- ماینونه او ناچاوده توکي بر سیره پردی چه انسانان وژني، د سختو ټپونو باعث هم گرځي چه ممکن د پېښی په قربانیانو او دهغوی په کورنیو دایمي جسماني، اقتصادي او ټولنيزې اغيزې ولري، ټولنه او هیواد هم دستونزوسره مخامخ کوي.
- د ماین او ناچاوده توکو د پېښي قربانیانو درملنه ډیرو پیسو او اوږدمهاله تداوی ته ضرورت لری چه د هری کورنی لپاره یي زغمل گران کار دي.
- د ماینونو او جگړې څخه را پاته ناچاوده توکو د چاودلو له کبله زرگونو هیوادوالوته مرگ ، ژوبله او پښتې ده.
- ماینونه او ناچاوده توکي د ژوند پر نورو اړخونو لکه کرهڼه او مالدارۍ، بشوونه او روزنه، روغتیا، تجارت اود اوبو لگولو په سیستم باندی هم بده اغيزه کوی.
- د ماینونو او ناچاولو توکو شتون د کوچیانو او مالدارانو په وړاندې ډېرې ستونزې رامنځ ته کوي.
- په زراعتی ځمکو کښی د ماینونو او ناچاوده توکو شتون له کښت او زراعت څخه مخنیوی کوي چه په ترڅ کښی یی زراعتی محصولات کمیري.
- تعلیمی مرکزونو ته د ورتگ په لارو کښی د ماینونو موجودیت په تعلیم حاصلولو کی خنډ رامنځ ته کوی. او کورنی نه شی کولای چې په ډاډه زړه خپل ماشومان بشوونځیو او مدرسو ته واستوي.
- په سرکونو او لارو کښی د ماینونو موجودیت ترانسپورتي سکتور زیانمنوی چه په نتیجه کی بازارونو ته د تجارتي مالونو او کرنیزو حاصلاتو په رسولو کی ستونزی جوړوي.
- د ماینونو د موجودیت په وجه ویالی، کاریزونه او چینی په خپل وخت سره نه پاکیري چه په نتیجه کښی د اوبو لگولو په سیستم باندی بده اغيزه کوی.
- د معلولیت لرونکو وگړو دشیرزیات والي د هیواد په اقتصاد هم اغيزه کوي، ترڅو لازم خدمات چمتو کړی شي.

دوهم لوست :

د ماینونو او ناچاوده توکو پیژندنه	موضوع:
د گډون کونکو له خوا د ډول ډول ماینونو او ناچاوده توکو پیژندل	موخه:
۹ دقیقې	وخت:
سوال او ځواب، لکچر	میتود:
سلک سکرین ، د ماینونو او ناچاوده توکو تصویرونه	د لوست توکي:

پراونه:

۱. موضوع گډون کونکو ته وروپيژنی.
۲. د گډون کونکو څخه لاندی پوښتنی وکړی.

- له کډون کونکو څخه پوښتنه وکړی چی د ماینونو او ناچاوده توکو په اړه څه پوهیږی؟
- ماینونه او ناچاوده توکی څه خطر لري؟
- ماینونه د څه شي څخه جوړ شوي دي؟
- ماینونه او ناچاوده توکی ولی چاودنه منځ ته راوړی؟
- د ماینونو د معمولي ډولونو نومونه واخلی؟
- ماینونه او ناچاوده توکی په کومو ځایونو کی پیدا کیږی؟
- تاسی د ماین د فیوز او شیطاني لومو په اړه څه پوهیږی؟

۳. د هری پوښتنی څخه وروسته هغوی ته وخت ورکړی ترڅو سوچ وکړی او سم ځواب ووايي. د هغوی سره مرسته وکړی او د سم ځواب د لاسته راوړلو څخه ځان ډاډه کړی.
۴. سلک سکرین د ماینونو او ناچاوده توکو د تصویرونو سره پر تخته یا کوم بل مناسب ځای کی وځړوی او د گډون کونکو څخه پوښتنه وکړی ترڅو د هر تصویر نوم واخلی او تشریح یی کړی (سیمه ایز نومونه)
۵. نتیجه کیږی وکړی ، که چیری کومه موضوع نه وي حل شوي هغه حل کړی .

پر لاندی عمومی پیغامونو او مطالبو رڼا واچوی:

- ماینونه او ناچاوده مهمات د جگری د وسلی په توگه استعمال شوي دي. که جگره پای ته رسیدلی هم وي ماینونه او ناچاوده توکی د انسان د ټپي کولو او وژلو ځواک لري.
- ماینونه او ناچاوده توکی د ځمکی پر سر او تر ځمکی لاندی پیدا کیږی .
- ماینونه او ناچاوده توکی بیلا بیل ډولونه ، کچي ، بڼی او رنگونه لري. د هغوی رنگونه بنایي د اوبو او هوا د اغیزی له کبله بدلون ومومي (زنگ ووهی). خو خطر یی له منځه نه ځی.
- ماینونه او ناچاوده توکی د لرگي ، فلز او پلاستیک څخه جوړیږی.
- په اکثره حالاتو کی د ماینونو لیدل ډیر گران وي، ځکه چي اکثره ماینونه د ځمکی دلاندی په وایسو ، بوتو، ځنگلونو او حتی تر اوبو لاندی پټ کړی شوي وي.
- په هغه ځای کی چی یو ماین موندل کیږی امکان لري ډیر نور ماینونه هم پکښی موجود وي.
- ناچاوده توکی اکثره د ځمکی پر سر پیدا کیږی، په دی توگه د هغوی د خطر څخه ځان ژغورل گران کار نه دی.
- ناچاوده توکی د ماینونو پرتله ډیر خطرناک دي، ډیر لږ تماس د هغوی د چاودنی لامل گرځی او ډیری وړانی سبب کیږی.
- زړی اوسپنی شاید ناچاوده توکی لکه (مرمی، سرکلوی، اوفیوزونه) ولري.
- د وسلو ساتل په کورونو کی د خطر څخه خالی نه دی او ډیری وختونه ماشومان ورباندی لوبی کوی او یا کله، کله د پاکولو په وخت کی د لویانو په وسیله د زره برنونکو پیشو سبب کیږی.
- هوایی ډزی کول هم خطرناک دي او ډیری وختونه د خلکو د ټپي کیدلو او وژلو سبب کیږی.

د دی غوندی د پای څخه د مخه په لاندی پیغامونو ټینگار او غور وکړی:

د لویانو او والدینو لپاره:

- هیڅکله ماینونو او ناچاوده مهماتو ته لاس مه وروړی.
- ماینونه او ناچاوده مهمات مه غورځوی او د هغوی په لوری هم څه شی مه ور غورځوی.
- ماینونه او ناچاوده توکی په لغته او سوک مه وهی.

- نا پیژندل شوي سیمونه مه کش کوئ او مه ئی پری کوئ .
- ماینونه او ناچاوده توکی په اور او اوبو کی مه غورخوئ
- ماینونه او ناچاوده توکی له یو خای څخه بل خای ته مه وری.
- د اوسپنو توتی مه تولوئ او د زرو اوسپنو له تولولو څخه ډډه وکړئ چی ستاسو د ځان په قیمت تمایري .
- هیڅکله د ناآشنا او مشکوکو شیانو په لینونو لاس مه وهئ.
- کله چی مو مشکوک او نا آشنا شی ولید، دهغه خای نه لری ولاړشی او نور خبر کړئ.
- هیڅکله له جگړې څخه را پاتی ناچاوده توکی په کورونو کی مه ساتئ

گرانو ماشومانو!

- نا پیژندل شويو شیانو ته لاس مه وروړئ او مه ورنږدې کړئ!
- په اسلحه او جگړه ایزو توکو لاس مه وهئ.
- ناچاوده توکی د هیڅ هدف په خاطر مه تولوئ!
- له ماینونو او ناچاوده توکو څخه د ساعت تیری د وسایلو په توگه گټه مه اخلئ.
- هیڅکله په یوه اسلحه ، ماین یا ناچاوده توکو لاس مه وهئ. که چیری خپل لویان مو هم په دې عمل لیدلی وی.
- کله مو چی کوم خطرناک او مشکوک شی ولیدی ، له هغه ځایه لری ولاړ شی او خپل لویان خبر کړئ.

په کورونو کی درلودونکو وړو اوسپکو وسلو په خطر ونو د پوهاوي پیغامونه:

- په مهماتو ضربه مه اوردوئ چې د هغوی د چاودنی سبب کیږی.
- کارتوس اونور چاودیدونکی توکی د اور څخه لری وساتئ، کیدای شی چی چاودنه وکړی او دکومی ناوړی پیبینی سبب شی.
- د کوچنیانو په وړاندی د خپلو وسلو له پاکولو، خلاصولو او تړلو څخه ډډه وکړئ ځکه هغوی کنجکاودي ممکن وغواړي چه کارپری ولري اویا لوبی پری وکړی او دیبینی سبب شی.
- وسلې د ماشومانو له لاسرسی څخه لری وساتئ.
- هیڅکله هوایي ډزی مه کوئ اوکله چی نور هوایی ډزی کوي تاسو په خوندی ځایونو کی ځان پټ کړئ.
- وسلې د مسخرو اولوبوشیان نه دي، تاسو باید لوبی پری ونه کړئ.
- کوبنښ مه کوئ چه ځان د نظامیانو او ماین پاکانو په شان جوړکړئ.

دریم لوست:

موضوع:	د خطر نښې ، علامې او خطرناکه سیمې
موخه:	گډون کونکی به د ناچاوده توکو، ماینونو، او خطرناکو سیمو ډول ډول
وخت:	نښې اوسیمې وپیژني او بحث به پری وکړي
میتود:	۸ دقیقې
د لوست توکي:	پوښتنی او ځوابونه تصویرونه، د خطر نښې او خطرناکه سیمې

مراحل:

۱. موضوع زده کوونکو ته وروپیژنئ. ۲. هغه تصویرونه چې د ماینونو، خطرناکه سیمو او ناچاوده مهماتو د خطر نښې څرگندوي تولو گډونوالو ته وروپیژنئ، او دهغوی څخه لاندې پوښتنې وکړئ.

- په تصویرونو کی څه وینی؟

- تاسی دغه ډول نښې پیژنی؟
- دغه نښې څه معنی لري؟
- آیا تاسی دغه ډول نښې په خپلو کلیو او سیمو کی لیدلي دي؟
- کوم نور شیان د خطر څرگندونه کوي.
- کوم ورځني فعالیتونه تاسی د خطر سره مخامخ کوي؟

۳. د زده کوونکو د ځوابونو په اړوند بحث وکړئ.

پر لاندی مطالبو رڼا واچوئ:

- مایونونه او ناچاوده توکي په اکثره ځایونو کی پیدا کیږي. د مایونو لیدل ستونزمن او حتی نا شوني کار دی .
- که چیری تاسی د مایونو څخه په ډکه سیمه کی ژوند کوئ او یا د هغی سیمی ترڅنگ سفر کوئ چی د مایونو د خطر شتون پکښی موجود وي نو تل د خطر نښې په پام کی ونیسی.

د خطر رسمی نښی په لاندی ډول دی:

- ❖ سری رنگ شوی تیری د مایونو د خطر څرگندونه کوي.
- ❖ آبی رنگ شوی تیری د ناچاوده مهماتو او د جگره خپلی سیمی خطر په گوته کوي.
- ❖ سپینی رنگ شوی تیری بی خطر او پاکه شوی سیمه په نښه کوي. دغه نښې بنایي د جگری په لمړیو کربنو، دیوالونو، ویجاړ شویو کورونو، دسرکونو تر څنگ او په داسی نورو ځایونو کی ولیدل شي.
- ❖

غیر رسمی (محلې) نښی په لاندی ډول دی:

- ❖ کوته شوی ډبري او خاوری
- ❖ یو غشي (تیر) چی د لرگي یا تیرو څخه جوړ شوی وي او د خطرناکه سیمی یا شي په لور موقعیت ولري.
- ❖ د ونو څانگی ، لرگي او داسی نور شیان چی لاره یا سرک پری بند شوی وي.
- ❖ هغه تیری چی د سرک په بر کی ایښودل شوی وي.

هغه نښې چې د مایونو یا ناچاوده مهماتو احتمالي شتون په نښه کوي په لاندی ډول دي:

- ❖ د وژل شویو خاورو پیوست یا مات هډوکي (اسکلیټ)
- ❖ جگره خپلی سیمی
- ❖ د فوخي فعالیتونو سیمی (نظامي موضع گانی او مرچلونه)
- ❖ وچ شوي نباتات او د نباتاتو هغه سیمه چی پڼه یې بدله شوی وي.
- ❖ د مهماتو صندوقونه، خول، کارتوس او ویجاړ شوی فوخي موټری.
- ❖ د سیمانو ټوټی او اغزن سیمونه .
- ❖ لاری او سرکونه چی څوک تری استفاده نه کوي او شری (متروکه) کروندی.

د موضوع د پای ته رسیدو څخه د مخه لاندی پیغامونه تکرار کړئ:

دلویانو لپاره:

- ❖ تل د خطر نښو ته پاملرنه وکړئ او ځان تری وژغورئ

- ❖ هیڅکله د ماینونو د خطر نښې مه بی ځایه کړئ
- ❖ هیڅکله د ماینونو د خطر په نښه شویو سیمو ته مه ورنږدی کړئ
- ❖ د سفر په ترڅ کې تل له خلکو څخه د عامو او بی خطر لارو پوښتنه وکړئ
- ❖ تل کوبښن وکړئ د ماینونو او ناچاوده توکو د نښو په پیژندلو سره د ماین سیمې ته د ننه نه شئ!
- ❖ پام ساتئ چې ډیر لوی شوی او ډارونکی واښه د ماینونو او ناچاوده توکو د موجودیت نښه ده خپل مالونه د څر لپاره هلته مه بیایاست.
- ❖ خپل ماشومان پوه کړئ چې هیڅکله د نظامي مرکزونو په شاوخوا کې لوبې ونه کړي ځکه چې همداوس ډیری قربانیان له همدې درکه دي.

د ماشومانو لپاره:

- ❖ په جگړه ځپلو سیمو کې لوبې مه کړئ.
- ❖ جگړو ځپلو سیمو ته مه ځئ او هلته لوبې مه کړئ!
- ❖ تل په هغو لارو تگ او راتگ وکړئ چې د ماینونو له شتون څخه خلاصی وي.
- ❖ ویجاړو نقلیه وسایطو او ټانکونو په لور مه ورځئ!
- ❖ د هغو سیمو تر څنګ چې د ماینونو او ناچاوده توکو رسمی او غیر رسمی نښې ولري لوبې مه کړئ!
- ❖ خپل څاروی مو هغو سیمو ته بوزئ چې نور ور څخه گټه اخلي.
- ❖ خطر لرونکو او مشکوکو سیمو ته د سونګ د موادو د را ټولولو او اوبو راوړلو لپاره مه ځئ!
- ❖ هغو پوستو ته کومی چې نوي او یا پخوا خالی شوی لکه (کمینونه، دپوستو په منځ کې خندقونه، او سمخوته) ته ور د ننه نه شئ چې د مرگ ژوبلی خطر لري.
- ❖ هیڅکله نظامی تعلیمی مرکزونو ته نږدې نه شئ!

دریم لوست:

موضوع:	زیان لرونکي فعالیتونه او سلوکونه:
موخه:	گډون کوونکي په زیان لرونکي فعالیتونه او سلوکونه و پیژنئ
وخت:	۶ دقیقې
میتود:	پوښتنې او ځوابونه
د لوست توکي:	.

پړاونه:

۱. د لوست عنوان گډون کوونکو ته وروپیژنئ

پر لاندې مطالبو رڼا واچوئ

زیان لرونکي فعالیتونه او سلوک :

۱. د ډبرو او لرگیو ټولول په خطر ناکو سیمو کې
۲. په جگړه ځپلو سیمو کې د زر و فلزاتو ټولول
۳. ویجاړ شویو او متروکه کورونو ته ورننوتل
۴. د خطر د نښو څخه تیریدل (رسمی او غیر رسمی)
۵. په شکمنو جگړه ځپلو سیمو کې گرځیدل
۶. په خطر ناکو سیمو کې لوبې کول
۷. په هغه لارو او سرکونو تگ راتگ کول چې نور خلک ورباندې تگ او را تگ نه کوي
۸. د ناچاوده توکو دځولونو څخه د کور د وسایلو، ښوونځیو او مدرسو کې د زنگ په توګه کار اخیستل.

او داسی نور.

لویانو ته خبرتیا:

- کوبنښ و کړئ خپلو ماشومانو ته یو ښه مثال واوسی، ځکه دیری ماشومان د لویانو د تقلید له کبله د پینښ سره مخامخ کیږی.
- د زړو اوسپنو را ټولول یو خطرناک عمل دی، خپل ماشومان پوه کړئ چې په خطر لرونکو شیانو لاس ونه وهي او زړې اوسپنې را ټولی نکړي.
- خپل ماشومان پوه کړئ چې هیڅکله د ماین پاکانو او نظامیانو پینښ ونکړي.
- خپل ماشومان پوه کړئ کوم شی چې مونږ نه وي ایښی او یا زموږ نه وي هغه را پورته نکړو.

۲. ډاډ ترلاسه کړئ چه برخه وال په تیره بیا ماشومان د جگړې نه پاته ناچاوده توکو اوماینونو په وړاندې هغه خطرناک سلوکونه ښه وپیژني چې مرگ او ژوبله رامنځته کوي ترڅو تکرار یې نه کړي.

څلورم لوست:

موضوع: د ماین، ناچاوده توکو او مشکوکو شیانو سره دمخامخ کیدو په وخت کی څه باید وکړئ؟
موخه: گډون کوونکي به و پوهیږي ترڅو د ماین او ناچاوده توکو سره د مخامخ کیدو په صورت کی څه وکړي.
وخت: ۶ دقیقې
میتود: د نقش اجرا کول (رول پلی) او نمایش
د لوست توکي: د دی موضوع لپاره د لوست توکو ته اړتیا نشته

مراحل:

۱. موضوع گډون کوونکو ته وروپیژنی.
۲. د موضوع په اړه له گډون کوونکو څخه وپوښتی او دهغوی نظریات تر بحث لاندی ونیسی

پر لاندې مطلبونو رڼا واچوئ:

الف: تاسو پخپله په پاکه سیمه کی یاست.
- کله چی څوک په یوه پاکه او مصوونه لاره روان وی کوم ماین، ناچاوده توکی او یا کوم بل مشکوک او خطرناک شی وویښی په مصوونه سیمه کی ځای نښانی کړی او دنږدې کلی لویانو ته دی خبر ورکړی او په دې توگه دی خپل اسلامی مسولیت ادا کړی .
- که چیری دغه شخص ددې وخت ونه لری چی ماین پاکان او محلی مسولین خبر کړی صرف د کلی مشران دی خبر او خپلی لاری ته دی ادامه ورکړی .
- دکلی مشران دنده لری چی دداسی خطرناکو شیانو په هکله معلومات ماین پاکی موسسو محلی مسؤلینو سره شریک کړي او یا هم د ماین پاکی ژر ځواب ورکونکی شمیرې له لاری (۰۷۰۸۶۰۶۰۶۰) دماین پاکي چارو دهمغري مرکز ته خبر ورکړی.

ب: تاسو په ماینونو او ناچاوده توکو ککړی سیمی ته ننوتی یاست:
تر هر څه دمخه کوبنښ وشی چی دنښو او علامو په پیژندلو سره څوک په ماینونو او ناچاوده توکو ککړه سیمه کی داخل نه شی، یعنی کوبنښ وشی چی دخپل کلی او سیمی له خطرناکو او په ماینونو ککړی سیمی څخه خبر وی، ولی که

ددې ټولو کونښنونو سره سره په ماینو نوککړی سیمه ته د ننه شوی او خپل اصلی مسیر مو پریښود نو په دې صورت کی لاندی ټکی په پام کی وساتی!

په بیره سره توقف وکړئ!

- نور ملگري مو د خطر څخه خبر کړئ ، تر څو توقف وکړي.
- که چیری کوم کس په بی خطر سیمه کی موقعیت ولري ، د هغه څخه هیله وکړئ تر څو د مرستی په لټه کی شی ، سیمه ایزو مسوولینو ، پولیس او ماین پاکوونکو ته خبر ورکړي.

لاندی عمومی پیغامونه گډونوالو ته تکرار کړئ

- د مرستی د تر لاسه کولو تر وخته انتظار وکړئ، تر څو ژوبل او یا ونه وژل شی.
- د انتظار کولو پر وخت د هر ډول حرکت کولو څخه جدا ډډه وکړئ .

پنځم لوست:

موضوع: د ماین د قربانی سره د مخامخ کیدو، او یا دهغی خبر تر لاسه کولو په صورت کی باید څه وشي؟

موخه: گډون کوونکي به و پوهیږي تر څو د ماین او ناچاوده توکو سره دمخامخ کیدو او یا خبر تر لاس په وخت کی څه وکړي.

وخت: ۷ دقیقې

میتود: د مغزو طوفان (دماغی هڅونه)

د لوست توکي: د لوست توکو ته اړتیا نشته

مراحل:

۱. د لوست عنوان گډون کوونکو ته وروپیژنی.
۲. د هغوی څخه پوښتنه وکړئ تر څو د ماین یا ناچاوده توکو د پېښی قربانی شوي کس سره د مخامخ کیدو په وخت څه کوي.
۳. د هغوی په نظرونو یو بحث وکړئ.
۴. د موضوع سمه طریق هغوی ته توضیح کړئ.
۵. گډون کوونکي په دو کسيزه ډلو وویشئ او وخت ورکړئ تر څو د موضوع په هکله مشق وکړئ.

پر لاندی مطالبو رڼا واچوئ:

- که چیرې د چاودنی پېښه په ماینونو ککړه سیمه کی شوی وی، داسی خطرناکو سیمو ته مه ننوزئ ولي؟
۱. تاسی به خپله زیان ومومی.
 ۲. تاسی بنایي د بلی چاودنی لامل وگرځئ او ژوبل شوي کس نور هم زیانمن کړئ.
 ۳. ټپي ته د مرستی د رسیدو په هکله ډاډ ورکړئ.
 ۴. د مسلکي مرستی په لټه کی شی.

تاسی کولای شی د لاندی کسانو څخه مرسته وغواړئ:

۱. د ماین پاکی ټیمونه

۲. محلی مسولین
۳. روغتونونه او کلینیکونه

د مسلکي مرستې تر رسیدو پورې:

- هیڅکله د خطر څخه ډکې سیمې ته مه داخلېږئ.
- د پېښې قربانی سره خبرې وکړئ.
- هغه ته ووائې تر څو له ځایه و نه خوځېږي.
- هیڅکله د هغه په لوري څه مه غور ځوئ.

که چیرې د هغه د ټپونو څخه وینه بهیږي، د هغه څخه غوښتنه وکړئ ترڅو له ځان سره د وینې د بهیدو په بندیدو کې مرسته وکړي.

- که کولای شي پر ټپ د فشار راوړی تر څو د وینې بهیدل ودرېږي.
- ټپ د کلک وتری، کوبښن د وکړی ټپ داسې وتریچي د وینې جریان د بدن د نورو غړو سره قطع نه شي.
- د مسلکي مرستې په انتظار اوسئ.

د ترینر د پام وړ:

«پورتني موضوع کوچنيانو ته مه تدریس کوي.
«که چیرې کوچنيان د ماین د پېښې قربانی سره مخ کېږي، هغوی ته لارښوونه وکړئ تر څو د ماین د پېښې د قربانی په لوري ورنشي، مور او پلار او د خپلې سیمې مشرانو ته خبر ورکړي.»

د دی لوست مهم پیغام:

«کوبښن مه کوئ تر څو د ماین یا ناچاوده توکو د پېښې د قربانی په لوري ورشئ، بنایي تاسې د بل ماین د چاودنې لامل وگرځئ او خپله هم ټپي شئ.»

شیرم لوست:

موضوع: د فعالیت کارتونه (د پیغامونو تکرار)
موخه: گډون کوونکي په د فعالیت کارتونه و پیژني او پر مفهوم په یی پوه شي (دخطر نښې ، خطرناک سلوک او خطرناکې سیمې)
وخت: ۱۰ دقیقې
میتود: سوال او ځواب
د لوست توکي: د فعالیت د کارتونو بشپړ سټ (۱۰ قطعی)

مراحل:

۱. موضوع زده کوونکو ته ور وپیژنئ
۲. هر گډون کوونکی ته یو قطعه کارت ورکړئ ،که چیرې د هغوی شمیر زیات وي دوه یا درې کسو ته یو کارت ورکړئ.
۳. د هغوی څخه هیله وکړئ تر څو کارتونه په غور سره وویښي.

لاندې موضوعات د هغوی څخه وپوښئ:

- په تصویرونو کې څه وینئ؟

- خلک څه کوي او ولي؟
- ستاسو په آند آیا هغوي د يو مثبت کار په کولو بوخت دي؟
- هغوی ته به څه ورپېښ شي؟
- گډون کوونکو ته وخت ورکړئ تر څو مباحثه وکړئ.

۴. د گډون کوونکو څخه هيله وکړئ تر څو د ټولگي مخي ته راشي او خپل کارتونه نورو گډونوالو ته توضیح کړي.

۵. په پای کی د هغوی څخه هيله وکړئ تر څو عمومي پیغامونه یو ځل بیا تکرار کړي.

لاندي مطالب تشریح کړئ:

هغه شیان چي نه پیژنئ لاس مه وروړئ

په دغه پیغام کی لاندي کړنی شامل دي:

- د نا پیژندل شویو سیمانونه کښول او پری کول
- د ماینونو او ناچاوده مهماتو په لوری د ډبرو یا نورو شیانونه غورځول
- د زرو فلزاتونه ټولول

د خطر لرونکو سیمو څخه لری اوسئ!

خطر لرونکي سيمي په لاندي ډول دي:

- هغه سيمي چی په سور یا آبی رنگ په نښه شوي دي.
- هغه سيمي چه فوځي رنگ شوي موټري او شپږ خالي هستوگنځایونه پکښي موجود وي.
- فوځي او جگره خپلي شري (متروکه) شوي سيمي
- هغه سيمي چی تر اوسه په نښه شوي نه دي (خلک پکښي تگ او راتگ نه کوي).

د ماین د چاودنی د پیښی د قربانی په لوری مه ورځئ:

- په کوم ځای کی چی یو ماین موجود وي په هغه ځای کی ښایي نور ماینونه هم وي په دي توگه که چیری تاسی د مرستي په تکل زخمی ته ورنږدي کیرئ ښایي تاسي هم د بل ماین د چاودني لامل وگرځي او خپله هم ژوبل شی.
- د ماین پاکوونکو، روغتیايي کارکوونکو او یا سیمه ایز چارواکو په خبرولو سره تاسی کولای شی د هغه سره مرسته وکړئ.

هغه څه چی تاسی د ماینونو او ناچاوده توکو د خطرونو په اړه زده کړه خپلی کورنی او ګاونډیانو ته یي وواياست.

د غونډی ارزونه (ارزبابی)

۲ دقیقې

وخت:

مراحل:

۱. د زده کوونکو څخه د تدریس شویو موضوعاتو په اړه پوښتنې وکړئ او عمومي پیغامونه ورته تکرار کړئ.

پای